

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע 2
- ב. לא תתן להם חן..... 3
- ג. לא תתן להם מתנת של חנם ... לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה 5
- ד. לדברים ככתבן הוא דאתא ... דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא..... 9
- ה. אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו ... וראה עובדת כוכבים אחת נאה ביותר אמר מה רבו מעשיך ה' ... הרואה בריות טובות אומר ברוך שככה ברא בעולמו..... 13
- ו. שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה באשת איש ואפי' מכוערת ולא בבגדי צבע [של] אשה..... 14
- ז. ולא בחמור ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנוקקין זה לזה 16
- ח. ולא בבגדי צבע [של] אשה ... אפילו שטוחין על גבי כותל ... ובמכיר בעליהן. 17
- ט. מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת הא קא מסתכל אלא בעבדיתה טריד ה"נ בעבדיתה טריד 17
- י. ונשמרת מכל דבר רע שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה 18
- יא. תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות ... רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן..... 23
- יב. בהמה ע"מ לשחוט ושוחט..... 24

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף כ.

א. לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע

נאמר בפרשת ואתחנן (דברים ז פסוק ב) וְלֹא תִחְנַם נַצְטוּיֵנוּ שְׁלֹא תִתֵּן לַנֹּכְרִי חֲנִיָּה בִקְרָקַע שֶׁאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ קְרָקַע יִשְׁיבְתוּ יִשְׁבֵּת עֲרֵאֵי הִיא.

לפיכך אין¹ מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל, וכן אין משכירין שדות אבל משכירין להם בתים.

המוכר קרקע² לעכו"ם בארץ ישראל עבר על לאו זה ואינו לוקה.

וכבר התבאר לעיל דף יט: שאין מוכרין³ לגוים בארץ ישראל כל דבר המחובר כגון אילן וקמה פירות ותבואה וכיוצא בהן במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצוין, או מוכר לו על מנת שיקצוץ הגוי אחר המכירה ואין צריך לקצוץ דוקא בשעת המכירה⁴ וקוצץ.

ואפילו אם⁵ אינו של הישראל, אלא הוא שליחו של גוי אחר למכור דברים אלו ג"כ אסור.

וי"א⁶ שאף במוכר לזמן, אפשר שהיא מכירה, ועובר בלאו הזה.

ובזמן הזה⁷, אין עובר אם מוכר לישמעעלים שאינם עובדים ע"ז, ורק מעשה אבותים בידיהם. וי"א⁸ שאף במוכר לישמעעלים עובר בלאו זה, אף בזמן הזה.

¹ שם ה"ג שו"ע יו"ד סי' קנא סעי' ח

² חינוך מצוה תכו

³ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י הלכה ד, שו"ע ונו"כ יו"ד קנז א

⁴ ש"ך ס"ק יד

⁵ הגהות חכמת שלמה בהשמטות שם

⁶ מנחת חינוך מצוה תכו אות ד ועיין ברמב"ם פכ"ג ממכירה הל' ה',

⁷ דרכי תשובה שם ס"ק כב בשם המזבח אדמה, ועיין שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' כד

⁸ שו"ת משיב דבר חלק ב סימן נו ועיי"ש שהאריך להוכיח שאסור למכור להם כדי לינצל מאיסור עבודה בשביעית

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בסוריא⁹ מוכרין להם בתים אבל לא שדות וכן אין משכירין להם שדות ומפני מה החמירו בשדה מפני שיש בה שתיים מפקיעה מן המעשרות ונותן להם חנייה בקרקע.

ומותר¹⁰ למכור להם בתים ושדות בחוצה לארץ מפני שאינה ארצנו.

לא ימכור¹¹ ולא ישכיר לשלושה עובדי כוכבים ביחד, בשכונות היהודים ואפילו בחו"ל¹². אבל לאחד או לשנים, מותר למכור או להשכיר כל מה שירצה ואפילו דירה, ואין חוששים שמא ימכור או ישכיר הוא לאחרים. אבל אם יודע שע"י מכירתו יגרם שיהיה שם שכונת עכו"ם דהיינו שלושה עובדי עכו"ם אסור.

אף במקום¹³ שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לעשותן אוצר¹⁴ או מחסן וכיו"ב אבל לא לדירה, מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים בקבע. ונאמר "לא תביא תועבה אל ביתך" אבל מכירה אפילו לדירה מותרת¹⁵ ובזמן הזה נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עבודת כוכבים בבתיהם והכל לפי הזמן והמקום¹⁶.

ב. לא תתן להם חן

⁹ שם ושם. ארם נהרים וארם צובא ואחלב וכיוצא בהן הן הנקראים סוריא ואינן כא"י וכו' והכל בסוריא מד"ס וכו' איזהו סוריא מא"י ולמטה כנגד ארם נהרים וארם צובה כל יד פרת עד בבל כגון דמשק ואחלב וחרן ומגבב וכיוצא בהן עד שנער וצהר הרי הוא בסוריא (מגן אברהם שו"ס ק"ב מהרמב"ם ריש הל' תרומות ומשמע דגם לענין לאו זה שייכים גבולות אלו)

¹⁰ שם ושם

¹¹ שו"ע ונו"כ שם סעי' ט ושו"ת קול אריה יו"ד סוסי' נט

¹² ש"ך ס"ק טו

¹³ שם ה"ד ושם סעי' י

¹⁴ ובהשגות הראב"ד שם "ובלבד שלא יהיה אוצר של יין ואם עשה שכרו אסור"

¹⁵ כיון שקנאו העובד כוכבים ואין לישראל זכות בו אע"פ שמכניס בו העובד כוכבים אלילים לית לן בה (ש"ך ס"ק מז בשם הב"י)

¹⁶ כן מוכח מדברי הש"ך ס"ק יז שכתב על דברי הרמ"א שהתיר בזמן הזה "קשה דהא חזינן דמכניסים עבודת כוכבים בבתיהן אפילו בקבע ודוחק לומר דכיון דבזמן הזה לאו עובדי עבודת כוכבים הן לא מיקרי אליל שלהם עבודת כוכבים ואפשר בזמן הרב לא היו נוהגים להכניס עבודת כוכבים בבתיהם בקבע כמו שכתבו הרא"ש וטור בזמניהם אבל לפעד"נ דסמכין אאידך שנויא שכתב הרא"ש וז"ל ועוד נהי דלדין שכירות לא קניה כיון שיד האומות תקיפא ובדיניהם שכירות אלימא כמכר ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר עכ"ל וכ"כ ראב"ן דאפי' מכניסים עבודת כוכבים לבתיהם שרי משום דכיון דאותן ישראלים נותנים מס מקרקעות להעובד כוכבים אינו מיוחד הבית לישראל ומביאו הב"ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ובכלל לאו זה¹⁷ של וְלֹא תִּהְיֶה לְרַחֵם עַל עֹבְדֵי עֲבֹדָה זָרָה¹⁸ שנאמר וְלֹא תִּהְיֶה מִלְּשׁוֹן חֲנִינָה וְרַחֲמִים¹⁹ לפיכך אם ראה מהם אובד או טובע בנהר לא יעלנו, ראהו נטוי למות לא יצילנו אפילו אם יתן לו שכר.

אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור, מפני שאינו עושה עמנו מלחמה.

מכאן²⁰ אתה למד שאסור לרפאות עכו"ם²¹ אפילו בשכר²². ואם היה מתיירא מהן, או שהיה חושש משום איבה, מרפא בשכר. אבל בחנם אסור. ואם לא יוכל להשמט וחושש לאיבה אפילו בחנם מותר. וגר תושב הואיל ואתה מצווה להחיותו, מרפאים אותו בחנם.

ובזמן הזה²³ שמצד חוק המלכות חייב רופא לרפאות, ואם לא יעשה כן ייענש, מותר לרפאות עכו"ם אפילו בחינם.

וכן בכלל לאו זה שאסור לספר בשבחן, ואפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו. קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר

¹⁷ רמב"ם עבודת כוכבים פ"י ה"א שו"ע יו"ד קנח סעי' א

¹⁸ הגירסא בפנינו ברמב"ם "אין כורתין ברית לשבעה עממין כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבוד עכו"ם שנאמר לא תכרות להם ברית אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו ואסור לרחם עליהם שנאמר ולא תחנם" אבל במנחת חינוך מצוה תכו אות ב כתב "והרמב"ם כאן הל' א' – ב' כתב דאסור לרחם על עובדי עבודה זרה שנאמר לא תחנם לפיכך" משמשע שהיתה לו גירסא אחרת וצ"ב ובשו"ע הגירסא בפנינו "עובדי גלולים משבעה העממין, שאין בינינו וביניהם מלחמה" וכו' אבל בשו"ע שבדרכי תשובה שם כתוב "עובדי עבודה זרה שאין בינינו וביניהם מלחמה" וכו'

¹⁹ כמש"כ בת"א שם ולא תרחים עליהן, וברבינו בחיי שם פשוטו שהוא לשון חנינה, כאלו אמר: לא תחון אותם.

²⁰ שם ה"ב ושם

²¹ ועיין דרכי תשובה שם ס"ק ב שישמעלים מותר לרפאות כיון שאינן עובדי ע"ז

²² "ולדעתי צ"ע, דבשכר כיון דעושה בשביל הנאתו לא הוי מתנת חנם ולא שייך לא תחנם, עיין בסוגיא כאן ע"ז ב ע"א דבגוי המכירו לא שייך לאו זה דלא הוי מתנת חנם, וכן מפני דרכי שלום לא שייך הלאו הזה עי"ש בתוס' ד"ה ר' יהודה, ואפילו למאן דמתיר מתנת חנם מ"מ אסור להעלותו דמחיה בן לעבודה זרה עי"ש בתוס', אבל הלאו דמתנת חנם לא שייך אם עושה בשביל הנאת עצמו כי אינו חנם, עיין בר"ן (גיטין כ') ע"ב מדפי הרי"ף) גבי משחרר עבדו וכו' ועל כן נהי דאסור, מ"מ צ"ע על הרמב"ם שכתב דעובר בלאו" (מנחת חינוך שם אות ב)

²³ דרכי תשובה שם ס"ק ג

²⁴ שם ושם סעי' יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מדבריהם²⁵. שנאמר וְלֹא תִתְּנֶם לָהֶם חֵן בְּעֵינֶיךָ. מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים.

והעובר על זה²⁶ ושיבח עובדי עבודה זרה ומעשיהם עבר על לאו זה, ואין בו מלקות לפי שאין בו מעשה, אבל ענשו גדול מאד כי הוא סיבה לתקלה מרובה שאין לה תשלומין, כי הדברים ירדו לפעמים בחדרי בטן השומעים, וכל יודע דעת יבין זה.

ולהלן יבואר שאם מכיין בשבחו להודות להקב"ה שברא בריה נאה כזו, או שימצא שבה גדול יותר לבני אומתנו מתוך שבה שמשבח אותם²⁷ מותר.

ג. לא תתן להם מתנת של חנם ... לגר בנתינה ולעובד

כוכבים במכירה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף מא: שאסור ליתן מתנת חנם לעובד כוכבים שאינו מכירו. ואם עושה כן עובר בלאו זה²⁸ שנאמר וְלֹא תִתְּנֶם לָהֶם מתנת חנם, אבל נותן הוא לעובד כוכבים שמכירו²⁹ או לשכנו.

הנותן³⁰ להם מתנת חנם³¹ עבר על לאו זה ואינו לוקה

²⁵ וז"ל החינוך מצוה תכו "שלא נחמול על עובדי עבודה זרה ולא יישר בעינינו דבר מהם, כלומר שנרחיק ממחשבתנו ולא יעלה על פינו שיהיה במי שהוא עובד עבודה זרה דבר תועלת, ולא יהי מעלה חן בעינינו בשום ענין, עד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז כ' ע"א) שאסור לומר כמה נאה גוי זה או מה נחמד ונעים הוא, ועל זה נאמר (דברים ז', ב'), ולא תחנם, ובא הפירוש על זה לא תתן להם חן, כענין שאמרנו. ויש מרבותינו שלמדו מלא תחנם לא תתן להם מתנות חנם, והכל שורש אחד".

²⁶ חינוך מצוה תכו

²⁷ חינוך מצוה תכו

²⁸ ומה שכתב הרמב"ם דנלמד מקרא זה, נראה דמודה דעובר גם כן בלאו דלא תחנם, ועובר על עשה (דמכור לנכרי לנכרי במכירה ולא בנתינה) ולא תעשה, עיי' בע"ז כאן בתוס' ד"ה רבי יהודה, ומ"מ צ"ע דלא כתב להדיא דעובר בלאו, עיי' בלשוננו. שוב ראיתי בספר משנת חכמים מצוה מ"ב (יבין, שמועה ד"ה והנה כבר) שעמד בזה (מנ"ח שם אות ג)

²⁹ שבכ"ה ג' לא הוי כמתנת חנם, שגם הוא ישלם כנגמולו בסובת הנאה או כבר שילם לו והוי כמו מכירה. (קיצור שולחן ערוך סי' קסז סעי' יא)

³⁰ חינוך מצוה תכו

³¹ ואע"ג שבמתנת חנם הוי מעשה. באמת יכול לומר דיש לו איזו הנאה, דלא הוי מתנת חנם. ונראה דלא הוי לאו שבכללות אע"פ דשלשה דברים נלמדים מלאו זה, דהכל אחד כמו לאו דמלאכת יו"ט. והנה המוכר קרקע בארץ ישראל כתב החינוך במצוה צ"ד דאין לוקין, דהוי לאו שאין בו מעשה כיון דאפשר בלא מעשה. וצ"ע,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מותר לתת³² מתנת חנם, ומותר למכור קרקע לגר תושב ואין בזה איסור של וְלֹא תִּתְּנֶנָּה שְׂנֵאֲמֹר (דברים יד פסוק כא) גַּר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאֶכְלָה אוֹ מִכֹּר לְנִכְרִי לְנִכְרִי בַּמִּכִּירָה וְלֹא בַּנְתִּינָה. אבל לגר גם בנתינה ויבואר עוד להלן, וישמעלים דינם כנכרי ולא כגר תושב³³.

י"א³⁴ שהנותן ע"מ להחזיר אין בו משום לאו זה, וכך נוהגים להלכה. וי"א³⁵ שגם בצורה זו עובר על לאו זה.

כלי חדש³⁶ הטעון טבילה, שאסור להטבילו בשבת ויו"ט, יתננו לגוי במתנה³⁷, ויחזור וישאלנו ממנו³⁸ ויטבילנו במוצ"ש בלי ברכה³⁹, אם אינו מקבלו שוב במתנה מן הנכרי, אבל אם מקבלו ממנו שוב במתנה, חייב לברך, כיון שחוזר להיות כלי החייב בטבילה כפי שהיה מחוייב קודם לכן⁴⁰.

אולם לא יעשה כן בחול⁴¹, אלא אם הוא במקום שאין לו מקוה, או בכלי גדול וכבד שאין שייך להטבילו, ואין בו משום וְלֹא תִּתְּנֶנָּה⁴².

דבמצוה שס"א שלא נמכור מעשר בהמה כתב דאין לוקין לפי דאין מכירתו מכירה דלא אהנו מעשיו, וכן בחרמי כהנים (מצוה שנ"ח) וביפת תאר (מצוה תקל"ג), ולא כתב כיון דאפשר בלא מעשה, נראה דמכירה הוי מעשה. והרמב"ם בפ"ט מסנהדרין לא מנה לאו זה בכלל הלוקין, וצ"ע למה. ואם המכירה קיימת מחמת כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד וכו' צריך אריכות גדולה, עיין בסוגיא דתמורה ה'אכמ"ל ועיין בחינוך מצוה של"ט מבואר דמכירה הוי מעשה ולוקין, עיי"ש באריכות וצ"ע במצוה זו: (מנ"ח שם אות ה)

³² שם ושם סעי' יא ובאר היטב ס"ק יד

³³ ועיין שו"ת משפ"ט כהן שכל שמותר להעמידו בביתו אין בו איסור של לא תחנם ועיי"ש באריכות לענין היתר מכירה

³⁴ שו"ת עמודי אש סי' יג אות יז ועיין דרכי תשובה סי' קב ס"ק קיא

³⁵ שו"ת רשב"ש סי' תסח

³⁶ או"ח סי' שכג סעי' ז ויו"ד סי' קב סעי' מז ודרכי תשובה שם ס"ק קיב

³⁷ ועיין בדרכי תשובה שם ס"ק קט שהאריך אם צריך ליתן מתנה גמורה או מהני מתנה ע"מ להחזיר ודעת יד המלך פ"א ה"ד מחמץ ומצה שאין שייך בגוי מתנה ע"מ להחזיר

³⁸ ועיין שו"ת רשב"ש סי' תסח. שהערמה היא זו ואסורה, שניכרים הדברים שלא נתן לו אלא על מנת שיחזור וישאלנו לו, ולא במתנה גמורה, שודאי לא יעבור על **לא תחנם** ועי' שו"ת עמודי אש סי' יג אות יז שדחה דברי הרשב"ש שכיון שאינו על מנת לתת לו מתנת חנם אלא לצורך הישראל אין בו משום לא תחנם ועוד כיון שהוא על מנת להחזיר אין בו משום לא תחנם.

³⁹ כיון דלבסוף יהיה נשקע הכלי תחת ידו הוא כשלו כ"כ המ"ז והביא ראיה לזה ומ"מ יטבילנו בלי ברכה או יטביל בלי אחר עמו ויברך על שניהם. מ"ב שם לה

⁴⁰ שש"כ פכ"ט מהדורה חדשה הערה פ' וכן כתב הקצוה"ש (סי' קמו בבדה"ש סק"ו).

⁴¹ מפני שמפסיד הברכה בידים. מ"ב שם לו

⁴² שו"ע ונו"כ או"ח שכג ז ויו"ד סי' קב סעי' מז ודרכי תשובה שם ס"ק קיב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן בכלי חשמל⁴³ אין לפוטרו מטבילה מחשש קלקול על ידי המים, אולם י"א⁴⁴ שיתננו לגוי ויחזור וישאלנו ממנו, ומותר להשתמש בהם לעולם, ואין בו משום לא תחנם, וי"א⁴⁵ שאין להקל לנהוג כן בקביעות. אולם יש מקילים⁴⁶ בטוסטר להכנת צנימים שאינו חייב טבילה כלל.

אסור⁴⁷ להשיא עצה טובה לגוי, או לעבד רשע, ואפילו להשיאו עצה שיעשה דבר מצוה והוא עומד ברשעו אסור. ולא נתנסה דניאל אלא על שהשיא עצה לנבוכדנצר ליתן צדקה שנאמר (דניאל ד פסוק כד) לִהְיוֹן מִלְכָּא מִלְכֵּי יִשְׂרָאֵל עֲלֶיךָ וְחִטָּאָךְ בְּצִדְקָה פֶּרֶק וְעֵינֶיךָ בְּמַחֲן עֲנִין הֵן תִּהְיֶה אֲרָכָה לְשְׁלוֹתֶךָ.

אסור לברך⁴⁸ נכרי והוא בכלל לאו זה ולא תחנם, לפיכך המברך ברכת המזון ויש עכו"ם בבית לא יאמר בברכה הרביעית "כן יברך אותנו כלנו יחד" שנמצא מברך הנכרי⁴⁹ אלא יאמר "אותנו בני ברית כולנו יחד".

מה שנהגו⁵⁰ כששומע שמת אחד, אומר ברוך דיין האמת בלי שם ומלכות, רשאי לומר כן אפי' בגוי, כשיש לו צער במיתתו.

יהודי ששלח נכרי⁵¹ עבורו למרחקים, יכול להתפלל עליו תפילת הדרך שישוב לשלום, שאם לא ישוב חי שמא יעלילו על היהודים.

דרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה, "תצלח מלאכתך", ואפי' לעכו"ם.

גוי שעשה טובות ליהודי⁵², כשמזכירו היהודי יאמר זכרוננו לברכה⁵³ וכ"ש בצדיקי אומות העולם.

⁴³ שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן נז אות ג

⁴⁴ שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן קכו וחלק ט סימן פג

⁴⁵ שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן מג

⁴⁶ לכלי סעודה נחשבו דברים שהוא צורך לסעודה מצד הבשול אף שאין מביאין אותם להשלחן ומקום הסעודה, ודברים שהם מביאין בהם את מיני האוכלין ומשקין להשלחן ומקום הסעודה, אבל המואסטר שמייבשין שם פת אפוי בטוב וראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים לייבש הפת שנעים להו קצת יותר מאחר שלא חסר כלום להפת גם בלא זה. שו"ת אנרות משה יורה דעה חלק ג סימן כד

⁴⁷ רמב"ם רוצח ושמירת נפש פי"ב הט"ו

⁴⁸ מג"א סי' קפט ס"ק א

⁴⁹ ואפילו יאמר כלנו יחד בני ברית אינו נכון שהרי משאמר כלנו יחד אף הנכרי במשמע

⁵⁰ שו"ת חיים ביד לרי' חיים פאלאג'י סימן לג

⁵¹ ספר חסידים סי' רנז

⁵² ספר חסידים סי' תש"ם

⁵³ ועיי"ש שכתב שלהכי אמרינן "וגם חרבונוה זכור לטוב" ובסי' תתקפ"ב כתב בלשון "רשאי לומר זכרוננו לטובה"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מי שיש לו⁵⁴ גוי שהוא סוחר שלו ומרויח עמו ועושה לו טובה, והוא חולה, מותר להתפלל עליו שיחיה, וגם לתת צדקה בעדו לת"ח שילמדו לרפואתו מותר⁵⁵.

בזמן הזה⁵⁶ היודע לעשות לחישה וברכה לרפואה לגוי, כשבא אליו הגוי ויכול להשתמט ממנו למד לשונך לומר איני יודע, אבל אם היה המציאות שהוא מכיר שיוודע ללחוש ולא יוכל להשתמט, אז מפני דרכי שלום ואיבה צריך⁵⁷ ללחוש ולהתפלל עליו שיחזור למוטב ויתרפא.

מותר לפרנס⁵⁸ ענייהם ולבקר חוליהם ולקבור מתייהם ולהספידן ולנחם אבליהם, ואפילו אם אין עניי ישראל במקום⁵⁹ משום דרכי שלום.

⁵⁴ שו"ת חיים ביד שם

⁵⁵ וכמ"ש בספר חסידים הנ"ל סי' תשנ"מ שיהודי שעשה לו גוי טובות כשזכרו צריך לומר עליו זכרו לברכה וכו' יע"ש

⁵⁶ שם

⁵⁷ "והיינו דומיא דמפרנסים עניי כותים הבאים לשאול עם עניי ישראל מפני דרכי שלום וגם שאם תהיה שעת רצון ודבריו נשמעים ויתרפא יהיה קידוש ה' בדבר וגם אפשר שיעי"ז יהיה גר צדק ואח הטוב החה"ש והכולל כמה"ר אליהו קצין הי"ו אייתי ראיה לזה מן מעשה רב גבי אלישע הנביא שריפא לנעמן מצרעתו ובוה נעשה גר צדק והו"ל רפואת הנפש והגוף בבת אחת ואף שלא היו ישראל בגלות א"כ כ"ש בזה"ז והיא ראיה חותכת וגם אמר מר שמר אביו הוא הקדוש מוהרי"ק (אפ"י שהוא ה"ה מחנה יאודה קצין) זלה"ה שהיה יודע ללחוש בא אליו גוי אחד ואייתי בידה תינוק מוטל על ערש דוי כמו פגר מת ועשה לו לחישה וברכה ומיד נתרפא ויצא ממות לחיים ונעשה קידוש ה' ועיין למרן בי"ד בס"י קני"ח בס"א דכתב דאין לרפאותן אפי' בשכר אם לא היכא דאיכא משום איבה דאז אפי' בחנם שרי אם לא יוכל להשמט ע"ש ובודאי דזהו לעע"ז ממש ולאז על כולם הוא אומר ועכ"פ דון מינה דבוה"ז שאינם בסוג עע"ז וגם דאיכא איבה דודאי מיבעי ליה ללחוש ולברך ולהתפלל ובפרט אם הוא בדוק ומנוסה דהוי קידוש שם שמים בדבר והא דאלישע תוכיח וגם מעשה רב דמוהרי"ק הנז' ולפי הנראה דאין מי שיחלוק בדבר זה ושוב בו בפרק בא נדון לפני כיוצא בזה ביאודי ביהודי אחד סרסור מגוי אחד וחלה ונטה למות והגיע עד שערי מות ובא היאודי לפני באומרו שהוא ערב ליאודים שנתנו לו סחורות בהקפה לגוי זה והיאודי הסרסור יצא ערב בעדו ואם מת הגוי הסוחר הנז' יבא נזק והפסד ליאודי הסרסור הלזה שיצא ערב בעדו ובכן חילה פני שאקב"ץ עשרה ת"ח וילמוד תהלים בעד הגוי החולה הלזה וכן עשיתי מעשה והיה קידוש ה' גדול שקם מחוליו והכיר מעלת האומה ישראלית ושוב אירע עוד מעשה בגוי אחד תרנ"מאן אינגליו שחלה ונטה למות ושלה אלי שיתפלל בעדו שיחיה ונתרפא וחלם חלום הגוי הנזכר כי תפילתי עשתה פירות והיה קידוש ה' גדול" (שם)

⁵⁸ שם ה"ה ושם סעי' יא

⁵⁹ בחדושי הרשב"א גיטין דף סא ע"א גבי הא דתניא וקוברין מתי נכרים עם מתי ישראל, כתב "פרש"י ז"ל לאו בקבר ישראל, אלא מתעסקין בהן אם מצאום הרונים עם ישראל. נראה מתוך פירושו דדוקא קאמר עם מתי ישראל, כלומר בעודנו מתעסק עם שאר מתי ישראל, דאז ה"ל איבה אם מתעסק באלו ומניח את אלו, אבל אם מצאנו בפני עצמן לא, וכו' ולא מחוור, דהא עם מתי ישראל דקתני כשם שמתעסק קאמר, וכן מפרנסין עניי נכרים עם עניי ישראל וכן כולם, וכן מפורש בירושלמי כאן (ה"ט) דגרסינן התם, תני עיר שיש בה נכרים וישראל, מעמידין גבאי נכרים וגבאי ישראל, וגובין משל נכרים ומשל ישראל, ומפרנסין עניי נכרים ועניי ישראל, ומבקרין חולי נכרים וחולי ישראל, וקוברין מתי נכרים ומתי ישראל, ומנחמין אבלי נכרים ואבלי ישראל. ומכניסין דלי נכרים ודלי ישראל מפני דרכי שלום. ומפרש עוד בתוספתא (פ"ג ה"ח) שאין מזכיר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואין מוחין⁶⁰ בידי עניי עובדי כוכבים מליטול לקט שכחה ופאה מפני דרכי שלום.
אסור ליכנס⁶¹ לבית העובד כוכבים ביום חגו וליתן לו שלום. מצאו בחוץ, מותר אבל
יאמר לו בשפה רפה ובכבוד ראש.
אסור⁶² להאריך בדברי שלום⁶³ לעובד כוכבים לעולם. לפיכך טוב להקדים לו שלום,
כדי שלא יתחיל העובד כוכבים ויצטרך להאריך בדברי שלום. אבל אם כבר פתח
העכו"ם בדברי שלום יכול להאריך ולענות לו.
ישראלית לא תניק⁶⁴ לבן עובד כוכבים, מפני שהיא נותנת לו חיים⁶⁵ אפילו בשכר⁶⁶.
א"כ יש לה חלב הרבה ומצערת אותה, שאז מותרת להניקו ואפילו בחנם.
ולא תיילד לעובדת כוכבים, אלא אם כן היא ידועה לאנשים כמילדת, שאז מותרת
כיון שיש חשש איבה, ודוקא בשכר אבל לא בחנם⁶⁷.
אסור לשדך גוי לגויה א"כ יש בו חשש איבה כגון שידוע שהוא שדכן ודוקא שהוא
שדכן בשכר⁶⁸.

ד. לדברים נכתבן הוא דאתא ... דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא

נאמר בפרשת משפטים (שמות כג פסוק לג) לא יֵשְׁבוּ בְּאֶרְצָךְ פֶּן יִחְטְאוּ
אֶתְךָ לִי וגו'. נצטוינו שבזמן שיד⁶⁹ ישראל תקיפה על העובדי כוכבים⁷⁰ אף

בכלן ישראל כלל, אלא מספידין מתי נכרים מפני דרכי שלום ומנחמין אבלי גוים משום דרכי שלום: וכ"פ
בש"ך כאן ס"ק יט
60 שם ושם סעי' יב
61 שו"ע שם קמח סעי' ט
62 שם סעי' י ובברכי יוסף שם
63 עיין במאירי גיטיו סב ע"א שפירש שמאריך בשלום יותר מן הנהוג וזהו כפילת שלום שבדרך כלל מספיק
אם פותח בשלום לומר לו פעם אחת אבל אם יפתח הגוי בשלום יצטרך לכפול דבריו ועיין במ"ז שם ס"ק ח
דלשון ברכה אחר שאינו שלום מותר וע"ז סמכו העולם שנהגו להאריך בדברי ברכה יותר ממה שבאמת נחזין
64 שם ס' קנד סעי' ב
65 הנהגות אשרי עבודה זרה פ"ב סי' ו מהירושלמי
66 ואין כאן חשש איבה שאם היא פנוי עכשיו יכולה לומר רוצה אני לינשא ולכן אינו יכולה להניק ואם היא
אשת איש יכולה לומר שאינה רוצה מפני שזה מפריע לבעלה (מ"ז שם ס"ק ג)
67 שאם הוא בחנם אע"ג שעשתה כן לאחרים בחנם יכולה לומר שאינה רוצה עכשיו ללכלך ידיה בדם וכיו"ב
68 דרכי תשובה שם ס"ק ו
69 רמב"ם עבודת כוכבים פ"י ה"ו
70 אעפ"י שכל הענין אינו מדבר אלא בשבעה אומות כיון דכתיב פן יחטאו אותך לי למדנו שריבה כל
המחטאים (יראים השלם סי' שמו)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כשארץ ישראל בחורבנה⁷¹ אסור לנו להניח להם לשבת בארץ ישראל בינינו. וי"א⁷² שאין לאו זה אמור אלא בשבעה עממין⁷³. וכבר נכרתו כולם בימי דוד המלך ע"ה וכבר אבד זכרם ונתבלבלו כל האומות בימי סנחריב וא"כ אין שייך בזמן הזה⁷⁴. וי"א⁷⁵ שאף על פי שהאמת כי דוד המלך הרג מהם רבים עד אשר כמעט כלה אותם ואבד זכרם, עדין נשארו מהן קצת שטבעו בין האומות⁷⁶.

י"א⁷⁷ שאפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו שנאמר לא יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ אֲפִילוּ לְפִי שְׁעָה. וי"א⁷⁸ שרק ישיבת קבע אסורה אבל בעראי או לסחורה וכ"ש לעבור ממקום למקום אין בו איסור זה.

י"א⁷⁹ שאין האיסור אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח⁸⁰, ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב ומותר להושיבו בא"י בינינו, ומ"מ אסור להושיבו בירושלים. וי"א⁸¹ שבתוך כל עיר בארץ ישראל אין מושיבין אותו בזמן שהיובל נוהג אבל בזמן שאין היובל נוהג מושיבין אפילו בירושלים שאין עליה קדושת הארץ כשהיתה.

⁷¹ ודוקא מה שהוא ארץ ישראל המקודשת, או בכיבוש שני כמה שכבש עזרא, כי מה שלא החזיקו עולי גולה אינו קדוש (מנחת חינוך מצוה צד אות ד)

⁷² השנת הראב"ד שם סמג ל"ת מט חינוך מצוה צד

⁷³ וכונן שגרים בחו"ל או ועכשיו באו לגור בארץ ישראל או שהשלימו קודם שבא יהושע דאל"ה מצוה להורגם מדין לא תחיה כל נשמה (ל"ת מט) ועיין בסמ"ג שם

⁷⁴ שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' כד אות ז

⁷⁵ חינוך מצוה תקכח

⁷⁶ וצ"ע קצת שהחינוך במצוה תכה הביא לשון הרמב"ם עשה קפו שכתב "ונתערבו בין האומות עד שלא נשאר להם שם" ואין לומר שיש כאלו שנשאר להם שם שהרי ביד החזקה מלכים פ"ה ה"ד כתב "וכבר אבד זכרם" וצ"ב

⁷⁷ רמב"ם שם ה"ו

⁷⁸ ראב"ד שם

⁷⁹ רמב"ם שם ובית הבחירה פ"ז הי"ד

⁸⁰ "ששה דברים נצטווה אדם הראשון על ע"ז ועל ברכת השם ועל שפיכות דמים ועל גילוי עריות ועל הגזל ועל הדינים אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממושה רבינו והדעת נוטה להן מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו נמצאו שבע מצות" (רמב"ם מלכים פ"ט ה"א)

81

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואינו גר⁸² תושב אלא כשמקבל עליו שבע המצות ועושה אותן מפני שצויה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקודם נצטוו בהן אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם⁸³ ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נודהג אבל בזמן הזה⁸⁴ אפילו קיבל עליו כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו שאין מקבלין אלא גר צדק בלבד.

ונקרא שמו תושב⁸⁵ לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל.

אפילו שלא קיבל עליו בפני בי"ד, אלא מעצמו קיבל עליו ואפילו קיבל שלא בפני שלושה, אין מונעים אותו משיבת הארץ⁸⁶. וי"א⁸⁷ שצריך לקבל עליו בפני שלושה חברים.

וי"א⁸⁸ שאין צריך לקבל שבע מצוות אלא רק שיקבל שלא יעבוד ע"ז ואז מושיבין אותו בינינו בארץ ישראל ואף בזמן הזה שאין יובל⁸⁹ ועב"פ אסור למכור או להשכיר

⁸² רמב"ם מלכים פ"ח ה"א ובאיסורי ביאה פ"ד ה"ח

⁸³ דאע"ג שהוא זהיר בז' מצוות בלא קבלה אין אנו בטוחים בזהירותם (חזו"א יו"ד הל' עכו"ם סי' סה אות ג)

⁸⁴ ועיין יו"ד קכד סעי' ב גר תושב, דהיינו שקבל עליו שבע מצות, וכו', מגען אוסר בשתייה. וכתב בש"ך "כתב הב"ח נראה דאפילו בקבל עליו בלבד שלא לעבוד עבודת כוכבים מגעו שרי בהנאה ולא נקט ז' מצות אלא לאורויי דאפ"ה אוסר מגעו בשתייה עכ"ל וכ"כ הפרישה סי"א וכן נראה ממ"ש הט"ו כל עובד כוכבים שאינו עובד עבודת כוכבי' יינו אסור בשתייה ומותר בהנאה" וא"כ ליכא ראייה מה דעת המחבר

⁸⁵ רמב"ם איסורי ביאה פ"ד ה"ז

⁸⁶ כס"מ עכו"ם שם

⁸⁷ מנ"ח שם אות ב חזו"א יו"ד הל' עכו"ם סי' סה אות ג וז"ל שם "ומ"מ איני יודע מי דחקו להכסף משנה בדעת הר"מ, דנראה מפרש דכתב כאן לענין ישיבת הארץ דצריך שיהיה בזמן היובל, א"כ דעתו כן כיון שאין מקבלין אין דינו כגר תושב. ועיין ר"מ פ"ד מאיסורי ביאה הל' ז וה, כתב איזהו גר תושב זה שקיבל עליו שבע מצוות וכו', ולמה נקרא שמו תושב שמותר להושיבו בארצנו וכו', ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נודהג וכו'. נראה מדבריו להדיא דלענין ישיבת הארץ ג"כ דין זה, ועי"ש במגיד משנה ובהשנות הראב"ד."

⁸⁸ ואע"ג שאינו גר תושב לכל דיני התורה עד שיקבל עליו בפני ג' דינים לשמור ז' מצוות, לענין ישיבת הארץ "אמר לא ישבו בארצך פן יחטאו אותך לי כי תעבד את אלהיהם, הא אם עזבו את אלהיהם מותרין לישב שם" כמ"ש"כ ברמב"ן שם

⁸⁹ ועיין שו"ת הרשב"א ח"א סי' קפב "ומה ששאלת במה שכתב הרמב"ם ז"ל שאין מקבלין גר תושב בזמן הזה אלא בזמן שהיובל נודהג. וגר תושב הוא שקבל עליו שבע מצות בני נח ולא מל ולא טבל. למה אין מקבלין אותו בזמן הזה תשובה כבר עמדו הראב"ד ז"ל על דבר זה ותפס עליו וזה לשונו שכתב בהשנות. אמר אברהם דעת זה המחבר סתום וחתום. ולא פירש מהו אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נודהג. ומה הן מצות גר תושב והוא שאין מושיבין אותו בתוך העיר כדררשינן בסיפרי עמך ישב ולא בעיר עצמה. ומצוה להחיותו דכתיב (ויקרא כ"ה) והי אחיך עמך. וקונה עבד עברי כגוי. ואלו הדינים אינן נהגין אלא בזמן שהיובל נודהג. אבל בזמן שאין היובל נודהג יש מהן להקל עליו ויש מהן להחמיר עליו. שבזמן שאין היובל נודהג יושב בעיר עצמה שאין קדושת הארץ עליה כשהיתה. וקונה עבד עברי עד זמן שירצה. ואלו להקל עליו. אבל אין אנו מצווין להחיותו זהו להחמיר עליו. וקרוב הדבר להיות מן הטעם כי בזמן היובל שומטין והיה יכול להתפרנס שלא במזרח צבור ועכשיו אינו יכול. ע"כ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לעבו"ם כמו שהתבאר⁹⁰ משום איסור לא תחנם. וי"א⁹¹ שנקרא שמו גר תושב בזה שאינו עובד ע"ז.

וגם לדיעה זו⁹² דוקא אם הוא שלם באמונת ישראל שישראל נתחייבו בתרי"ג מצוות ובן נח ב' מצוות. אבל אם יש לו דעות כוזבות והוא משועבד לדעותיו, אף שאין בהם ע"ז ממש וגם הוא שומר ז' מצוות מצד היושר הרי הוא בכלל לא יִשְׁבּוּ בְּאַרְצָךְ וכו' ולא זוהי אלא מלקות⁹³, דאין בו מעשה. וכל האשים מאישי ישראל בין זכר בין נקיבה מצווים לגרשם.

בזמן הזה⁹⁴ אם גוי אחד דר בקרקע גוי, אף שידינו תקיפה אין⁹⁵ אנחנו צריכין לגרשו. גר תושב שקיבל עליו למול, ועברו עליו י"ב חודש ולא מל, הרי הוא כמין שבעובדי כוכבים⁹⁶.

הישמעאלים י"א שאין בהם לאו זה, שאינם בכלל עובדי עבודה זרה⁹⁷.
הקראים אינם בכלל לאו זה כיון שאינם עובדי ע"ז⁹⁸.

⁹⁰ רמב"ן עה"ת דברים פ"ב פס' י השנת הראב"ד עכו"ם שם

⁹¹ (חינוך צד ועיין מנ"ח שם אות ב שהחינוך כתב שלא כהלכתא, דהיא פלוגתא דרבי מאיר ורבנן בעבודה זרה ס"ד ע"ב, ורבי מאיר סבירא ליה כן, וחכמים סבירא להו דאינו גר תושב לכל התורה אלא אם קיבל שבע מצוות, והלכה כחכמים) ועיין רש"י פסחים כא ע"ב וב"ק קיג ע"ב וב"מ עא ע"א וקייב ע"א וסנהדרין צו ע"ב ויבמות מח ע"ב וכריתות ט ע"א וערכין כט ע"א כתב בכל המקומות שגר תושב הוא שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבלות. ועי' שו"ת ושב הכהן סי' לו שנסתפק בדעת רש"י להלכה והשאיר בצ"ע לשונו בכ"מ. ועי' באר שבע סנהדרין צו ב.

⁹² חזו"א שם

⁹³ מנ"ח שם אות ג

⁹⁴ מנ"ח שם אות ד

⁹⁵ דיש קנין לגוי בארץ ישראל, ואע"ג שיש שיטות שאין קנין לגוי להפקיע וכמו שפסק בשו"ע יו"ד שלא סעי' ג דוקא לאחר שקנה ישראל אצלו אמרינן אין קנין, אבל כל זמן שהיא ביד גוי יש קנין (שם)

⁹⁶ רמב"ם מלכים פ"ה ה"י ועי' לח"מ שם. ועכ"פ כשלא קיבל א"צ לגר תושב למול וכרמב"ם איסור"ב לעיל, וב"ב רש"י ע"ז סד ע"ב ד"ה הרי ור"ן שם סה ב.

⁹⁷ ב"ח חו"מ סי' קמט, ועי' ב"י שם אינו סובר כן. ועי' משפט כהן סי' סג שד' הב"ח כהסוברים לעיל שלענין ישיבה בארץ די שאינו עובד ע"ז

⁹⁸ נקודות הכסף יו"ד ריש סי' קכ"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ישראל⁹⁹ מומר שעובד ע"ז או כופר בתורה או בנבואה¹⁰⁰ דינו כעכו"ם¹⁰¹ והוא בכלל לאו זה לא יִשְׁבּוּ בְּאֶרֶץ וְאִסּוּר לְהִנְיָחוּ לִישֵׁב בִּינֵינוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל¹⁰² בזמן שידינו תקיפה.

ה. אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו ... וראה עובדת כוכבים אחת נאה ביותר אמר מה רבו מעשיך ה' ... הרואה בריות טובות אומר ברוך שככה ברא בעולמו

מה שהתבאר לעיל שבכלל לאו¹⁰³ וְלֹא תִהְיֶינָם שִׁאסּוּר לִסְפֹּר בִּשְׂבָחָן, ואפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו. קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם¹⁰⁴. אם מכוין בשבחו להודות להקב"ה שברא בריה נאה כזו, או שימצא שבה גדול יותר לבני אומתנו מתוך שבה שמשבח אותם¹⁰⁵ מותר.

ואע"ג שאסור לומר כמה נאה כותי זה, ואסור להסתכל ביותר ולהתבונן בדמותו, ראייה בעלמא מותר.

ולפיכך הרואה בריות נאות¹⁰⁶, אפילו עכו"ם או בהמה, אומר ברוך אתה ה' אלוֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שִׁכְכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ, ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר, לא עליהם ולא על אחרים, אא"כ היו נאים מהם. ועכשיו לא נהגו

⁹⁹ אבני נזר יו"ד סי' קכו אות ד

¹⁰⁰ עיין מ"ב סי' שכט ס"ק ט ושו"ע יו"ד סי' קנח סעי' א ב

¹⁰¹ וזה רק לדעת הרמב"ם שלא זו שייך בכל עכו"ם אבל לראב"ד הנ"ל ודאי אינו בכלל זה כיון שאין שייך רק בז' אומות

¹⁰² ועיי"ש שכתב דמחמת זה אינו בכלל דיני ערבות שיש בכל ישראל אחר דאע"ג שישאל שחטא ישראל הוא יש דינים שהרי הוא כגוי

¹⁰³ שם ושם סעי' יד

¹⁰⁴ וז"ל החינוך מצוה תכו "שלא נחמול על עובדי עבודה זרה ולא יישר בעינינו דבר מהם, כלומר שנרחיק ממחשבתנו ולא יעלה על פינו שיהיה במי שהוא עובד עבודה זרה דבר תועלת, ולא יהי מעלה חן בעינינו בשום ענין, עד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז כ' ע"א) שאסור לומר כמה נאה גוי זה או מה נחמד ונעים הוא, ועל זה נאמר (דברים ז', ב'), ולא תחנם, ובא הפירוש על זה לא תתן להם חן, כענין שאמרנו. ויש מרבותינו שלמדו מלא תחנם לא תתן להם מתנות חנם, והכל שורש אחד".

¹⁰⁵ חינוך מצוה תכו

¹⁰⁶ שו"ע או"ח רכה סעי' י ומ"ב ס"ק לג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כלל לברך ברכה זו אלא דווקא בבעלי חיים נאים ביותר¹⁰⁷ (וכגון תוכי מרהיב ביופיו) או אנשים נאים ביותר ומ"מ נכון לברך בלא שם ומלכות, כמו שהתבאר במסכת ברכות דף נח:

ואם הם נכרים או רשעים אין להתבונן בהם ביותר אלא בראיה בעלמא גרידא¹⁰⁸. גבר הרואה נשים אפילו בראיה בעלמא¹⁰⁹, ואפילו ראה לפי תומו (בקרן זוית), אין מברכים כלל ואפילו בלא שם ומלכות. אם ראה אותם¹¹⁰ בתמונה או בשידור חי וכדו' אין כלל חיוב ברכה עליהם, ואפילו ללא שם ומלכות.

ו. שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה באשת איש

ואפי' מנועת ולא בבגדי צבע [של] אשה

כבר התבאר במסכת ב"ב דף נז: שכתוב¹¹¹ (במדבר טו פסוק לט) ולא תתורו אחרי לבבכם וגו', לפיכך אמרו ז"ל דבר תורה צריך אדם להתרחק מאד מאד¹¹² מן הנשים. וכל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (ישעיה לג פסוק טו) ועצם עיניו מראות פָּרַע וגו' ונאמר אחריו (שם פסוק יז) מִלֶּךְ בְּיָפִי תִחְוֶינָה עֵינֶיךָ, ומלך רצונו לומר השכינה מלכו של עולם. ואפילו בפנויה אסור להסתכל מדברי קבלה, שכן אמר איוב (לא פסוק א) בְּרִית פָּרַתִּי לְעֵינִי וְמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל פְּתוּלָהּ.

וכבר התבאר במסכת ברכות דף כד. שאסור מדאורייתא להביט ביופיה¹¹³ והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוין ליהנות ממנה, כאלו נסתכל בערותה. ואמרו שאפילו יש בידו תורה ומע"ט לא ינקה מדינה של

¹⁰⁷ מקור חיים לחו"י בקיצור ההלכות, ברכת הבית שער כ"ט סעי' י"ג, שו"ת אפרקסתא דעניא ח"א סי' ל"ב.

¹⁰⁸ משנ"ב סק"ג בשם מג"א עפ"י חגמ' מגילה (כ"ח א) א"ר יוחנן אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע.

¹⁰⁹ משנ"ב סי' ע"ה סק"ז שמצד המוסר יש לזוהר ראייה בעלמא בנשים לפי תומו, ובפרט לאדם חשוב.

¹¹⁰ שו"ת בצל החכמה ח"ב סי' ט"ז.

¹¹¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כא א ולבוש שם

¹¹² לפי שנפשו של אדם מחמדתן לכן כתב מאוד מאוד וכ"כ ביו"ד גבי ריבית ובה"ה גבי שוחד אף על גב דאמרו חז"ל מיעוט בעריות מ"מ אם רגיל בחטא זה קשה לפרוש יותר משאר עבירו

¹¹³ כ"כ במ"ב סי' עה אך בב"ש אבהע"ז ב' כא ס"ק ב הביא והרמב"ם ס"ל מדרבנן ובפנויה לכ"ע מדברי קבלה אך למעשה אין נפ"מ שהרחי בתולות דידן בכלל נידות הם משיגיעו לזמן ווסת ובכלל עריות הם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

גיהנם¹¹⁴. ועובר על וְנִשְׁמְרָתָּ מִכָּל דְּבָר רָע (דברים כג פסוק י), ונקרא רשע ומעבב את התשובה, ומכשיל כח יצרו הטוב והודו נהפך עליו למשחית, וסופו בא לידי עבירה, ונעשה רע לשמים ורע לבריות משחית למעלה ומשחית למטה פוגם למעלה ופוגם למטה, אוי לו אוי לנפשו ולרוע מזלו נוח לו שלא נברא, ובורא קליפות נוראות מכל ראייה בפני עצמה ממש, והמה עומדים כרוצחים גם בחייו לצערו בכל מיני צער ולחטוף גם מצוותיו שעשה.

וכן מטעם זה אסור לעבור במקום בו נשים לבושות שלא בצניעות ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה, אפי' אינם עליה, שמא יבא להרהר בה¹¹⁵.

אך ראייה לפי תומו בלא נהנה מותר, אם לא מצד המוסר. ואדם חשוב יש לו לזהר בכל מקרה. ויש שכתבו שבמקומות שדרך להיות מכוסה כגון זרועותיה וכדומה שאר מקומות בגוף אף ראייה בעלמא אסור.

ולפיכך אמרו ז"ל שאסור לאדם להסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה¹¹⁶, אפילו כשהמכבסות הן נכריות¹¹⁷, שמגלות רגליהם, שבא לידי הרהור. והמתכוין לאחד מאלו הדברים מכין אותו מכת מרדות, ואלו הדברים אסורים גם בחיבי לאוין.

אם יש דרך¹¹⁸ אחר לא יעבור בדרך הכביסה, ואם אין דרך אחר יעצים עיניו מלהסתכל בהן ובוזה נאמר וְעֵצָם עֵינָיו מִרְאוֹת פָּרַע.

וכ"ש אסור בכל תוקף להתרחץ בים מעורב, שאין בו הפרדה מוחלטת בין אנשים לנשים, והוא איסור גמור מעיקר ההלכה, ואינה חומרא כמו שהתבאר במסכת ברכות דף סא.. ואף לצורך רפואה הדבר אסור, וחולה הצריך לרחוץ בים, ימצא לו מקום נקי מתערובת של נשים, לצורך רפואתו. ומצוה רבה על מנהיגי הצבור יראי ה' וחושבי שמו, להשתדל להקים מקומות רחצה נפרדים, ואשר גם הדרך אל מקומות

¹¹⁴ וכל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (ישעיה ל"ג) עוצם עיניו מראות ברע וסמך ליה מלך ביופיו תחזינה עיניך, ואומר הקדוש ברוך הוא אי יחבת לי עיניך וליבך אנא ידע דאת לי, ואין לך דבר החוצץ בפני התאווה כעצימת העינים, והוא ראש וראשון לדרגות הקדושה ולמעלות הצדיקים.

¹¹⁵ שולחן ערוך אבן העזר הלכות אישות סימן כא סעיף א

¹¹⁶ ויש להבהיר שעצם הכנסת טלויזיה בבית, וההסתכלות בה, מלבד שיש בזה איסור משום מושב לצים וביטול תורה, עוד בה שמגרה יצר הרע בעצמו כשסתכל בסרטים המלאים זמה, ומראות נגעים במשאות שוא ומדוחים, המלאים בפריצות ותועבות אשר שנא ה'. משחית נפשו הוא יעשנה. וגדול עונו מנשוא. ועתיד הוא ליתן את הדין. ובפרט אם יש לו ילדים בבית שעל ידי מכשיר תועבה זה הוא מכשילם ומרעה אל רעה יצאו, ומציאים ח"ו מדרך הישרה לרשות סמרא אחרא. ועובר משום אל תשכן באהלך עולה. ולכן כל החרד לדבר ה' ימחר לסלק הטלויזיה מביתו. ילקוט יוסף סימן עה סעיף ו

¹¹⁷ כ"כ בפי' רבינו גרשום

¹¹⁸ ערוה"ש כא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

רחצה אלו יהיו נקיים מתערובת נשים, כדי להציל רבים מעון, כי חזקה לא שביק איניש היתרא ואכיל איסורא. (גיטין לז:).

וההולך ומתרחץ בים מעורב שהפריצות שם רבה מאד, בודאי שנקרא רשע, שבשום אופן אי אפשר שלא יסתכל בנשים הפרוצות, וגדול עונו מנשוא¹¹⁹.

והעובד למחייתו כמציל בבריכה מעורבת, או בחוף שרוחצות שם נשים בלבד, וכל שכן הרוחץ בבריכה או בחוף מעורב, אין לאפשר לו לעמוד כשליח צבור, עד שיחזור בתשובה ויפסיק לעבוד בבריכת שחיה מעורבת, שהוא איסור גמור על פי הדין¹²⁰.

ולמרות שהתבאר במסכת פסחים דף כו. שהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו כלומר שאינו בא בשביל ההנאה או שאינו הולך לקחת את ההנאה אלא הולך בדרכו למטרה אחרת וההנאה באה מאליה, באיסור מכל האיסורין אם נתכוון אסור ואם לא נתכוון מותר. במקום בו יש חשש הרהור ערוה הדין שונה וגם אם אינו מתכוין, אסור ללכת דרך שם אם יש לו דרך אחרת, שבעריות נפשו של אדם מחמדתו וצריך להחמיר יותר, פן יתגבר יצרו עליו בעל כרחו ויבוא להרהר עי"ז, הגם שעתה חושב שלא ניחא ליה בהנאה זו¹²¹.

ומטעם זה אמרו חז"ל אחורי ארי ולא אחורי אשה, אפילו אין לו דרך אחרת לא ניחא ליה בהסתכלות, וחייב לרוץ ולסלקה לצדדים.

דף כ:

ז. ולא בחמור ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנוסקין זה לזה

אסור לאדם¹²² שיקשה עצמו לדעת או שיביא עצמו לידי הרהור¹²³, אלא אם יבא לו הרהור יסיע לבו מדברי הבאי לדברי תורה¹²⁴, כמו שאמרו רז"ל

¹¹⁹ ילקוט יוסף דינים לאשה ולבת הערות פרק ס - קונטרס "קדושים תהיו" - הנהגות צניעות לאשה ולבת

¹²⁰ ילקוט יוסף סימן נג אות כו

¹²¹ חפץ חיים לשון הרע - באר מים חיים כלל ו ס"ק יד

¹²² שו"ע ונו"כ אבהע"ז כג ג

¹²³ ל"מ דהוצאת ש"ז ממש דאסור אלא אפי' קשוי או הרהור לדעת אסור דעי"ז בא לידי ש"ז לבטלה. באר היטב שם

¹²⁴ באיסור הרהור ביום שלא להתמטא בלילה שהוא מהתורה הק' ליש פוסקים (מצד שמוני המצות שלא מנו זה משמע דסבירא להו שאין בזה איסור מדאורייתא על ידי זה קיל ביותר לגבי ספק ספיקא שכתבתי במק"א בזה ספק שלא ירהר וספק שלא יתמטא והרי יש עוד ספק לגבי דאורייתא ועל ידי זה אין שום בחור נמנע מללמוד בספרים הק' דברים שיש בהם צד גרם הרהורים בכמה הלכות שבסדר נשים ובספדה"ק וכל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אם פגע בך מנוול זה הוליכך לבית המדרש כו', שהיא אילת אהבים ויעלת חן. לפיכך אסור להסתכל בבהמה וחיה ועוף בשעה שמזדקקין זכר לנקבה,

ומ"מ מותר למרביעי בהמה להכניס אפילו כמכחול בשפופרת מפני שהם עסוקים ומרודים במלאכתן ולא יבואו לידי הרהור.

ח. ולא בבגדי צבע [של] אשה ... אפילו שטוחין על גבי כותל ... ובמכיר בעליהן

אסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה, אפי' אינם עליה, שמא יבא להרהר בה¹²⁵, ואם הם עליה אסור אפילו אינו מכירה.

ט. מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת הא קא מסתכל אלא בעבדיתיה טריד ה"נ בעבדיתיה טריד

כבר התבאר במסכת ב"מ דף צא. שלמרות שאמרו חז"ל שלא¹²⁶ יסתכל בבהמה וחיה ועוף בשעה שמזדקקין זכר לנקבה, כמבואר לעיל כיון שאסור

שהוא בסגנון שכתוב בספרים הק' אין בזה שום פתחון פה חשש דררא דניבול פה או גרם הרהורים) אין הגדר בזה בהרהור כל דהו אנב שיטפא וכעין מה שכתבתי במק"א אודות מניעות הרבה דברים מלהסתכל בהם שלגבי אנב שיטפא לא שייך איסור כן הוא בזה שכל שמסית דעתו כפי סגנון יכלתו וידיעתו לא ניתנה תורה הק' למלאכי השרת ואין בזה דררא דאיסורא ומה שכתוב בשם האר"י ז"ל אודות מי שהרהר והסית דעתו מתפילין באמרו שלא ניגע לריק. נראה שהיה זה בהשתקעות הרהור ובהתעוררות תאוה בנפשו בציור בדמיונו פועל התאוה ההיא בפועל שהוא סגנון הקובע רושם במדות הנפש להתעורר למה שיש בו גרידה ח"ו לגלוי עריות ממש וגם מצד טומאה בלילה על ידי רושם התעוררות בזה יש קפידא מה שאין כן בזולת זה וכל שאין התעוררת בנפש המתאוה על ידי זה הרי זה ככל לשונות שבספרים הק' בזה שמזכירים מהפעולה ואין חשש קפידא בזה ומכל מקום כל המוסף בזה על עצמו הרחקה ופרישות בדיבור ומחשבה הרי זה בבחינת המקדש את עצמו (גם במעט דהיינו גם במה שהחששא מועטת ורחוקה הרבה ופי' מעט הוא פשוט גם כן שגם על ידי קדושה מועטת שממשיכים על עצמם על ידי טרדא או איזה מניעה שעל ידי זה לא נקל לו להרבות עוד להתקדש ביותר) מקדשין אותו הרבה לאוי"ט בזה ובבא ברבות הטובה: מה שאמרו חז"ל שרבינו הק' לא הכניס ידו תחת אבניו. נראה שאין זה רק בבשרו מגולה בלי שום מלבוש עליו מה שאין כן על גבי מלבוש גם שאסור לחכך על ידי מלבוש המחמם מכל מקום הכנסת היד למטה מאבנט משמע מלשון הרמב"ם ז"ל שהיא רק משום חשש הרהור ולא משום חשש שיחכך וכ"מ ממ"ש הט"ז ז"ל סי' קפ"ב ביו"ד ומשארי אחרונים ז"ל ומכל מקום צלע"ע. עזר מקודש שם

¹²⁵ שולחן ערוך אבן העזר הלכות אישות סימן כא סעיף א

¹²⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כג ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לאדם שיקשה עצמו לדעת או שיביא עצמו לידי הרהור, מ"מ מותר למרביעי בהמה להכניס אפילו כמכחול בשפופרת מפני שהם עסוקים וטרודים במלאכתן ולא יבואו לידי הרהור.

י. ונשמרת מכל דבר רע שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה

כבר התבאר במסכת כתובות דף מא. שהמהרהר הרהורים¹²⁷ רעים עובר על לאו דאורייתא דכתיב (דברים כג פסוק י) וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע וְקִיבַלְתָּ חַיִּים שֶׁהוּא אֲזַהֲרָה שֶׁלֹא יִהְיֶה אָדָם בַּיּוֹם וָאֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ מִהֲרַחֵר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת¹²⁸. שעל ידי זה יבוא לידי טומאת קרי בלילה, וגם עובר על לאו¹²⁹ (במדבר טו פסוק לט) וְלֹא תִתְּנוּ וְגו' וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם¹³⁰.

ואם יבוא לו הרהור, יסיע לבו לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן. ואפילו כשהוא במרחץ ובית הכסא מותר להרהר בדברי תורה אם הוא צריך כדי לבטל הרהורים רעים¹³¹.

¹²⁷ חכמת אדם שער בית הנשים כלל קבו סעיף ב – ד

¹²⁸ ודבר הלמד מעניינו, שכתוב אחריו (פסוק יא): כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. שערי תשובה לרבינו יונה שער ג אות מ

¹²⁹ משמע מדברי החכמ"א שבהרהור המביא לידי טמאה עובר אף משום ולא תתורו. ועי' פתח הדביר או"ח סי' ג אות טז, שצידד בעי"ז מתחילה, והוסיף שהזהירה עליו תורה אזהרה נוספת מונשמרת, משום חומר האיסור, ולעבור עליו בשני לאוים אולם בשו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן סט חילק ששני עניני איסור הרהור יש האחד מקרא דונשמרת מכ"ד רע שאינו מחמת שיהרהר לעשות עברה עמה אלא דאף שלא ירהר לעשות עברה מחמת זה אסור משום שזה מביא לידי טומאת קרי שאסור להוציא לבטלה. והשני מקרא דאחרי עיניכם שאינו מצד חששת הוצאת זרע לבטלה אלא הוא איסור מלהרהר לעשות העברה דונות כמו הא דדריש מאחרי לבבכם הרהור ע"ז דהוא לעבור איסור ע"ז שהתורה אסרה בהו אף המחשבה לעבור. וכ"כ. בפועל צדק על תרי"ג מצוות, ליום חמישי

¹³⁰ ולאשה אין איסור ונשמרת שהרי לא תבא לידי טומאה אבל איסור הרהור מקרא דאחרי עיניכם שהוא שלא להרהר לעבור עברת זנות איכא גם בנשים כמו שאיכא איסור הרהור ע"ז ולפיכך לאשה אין לחוש בהסתכלות ובראית בע"ח נזקקין שכל אלו דרשינן מונשמרת שהוא רק שלא לבא להוצאת זרע לבטלה שליתא זה בנשים. ולחוש שמא תבאנה מזה להרהר לעשות איסורין לא מצינו ששייך לחוש לזה בהסתכלות וכדומה. אגרות משה שם. ועיין ברכי יוסף יו"ד סי' של"ה סק"ה, שאף בחולי מעיים ותבא האשה לידי הרהור לא חיישינן דהאשה אינה מצווה על השחתה דלא מפקדא אפ"ר כמ"ש התוס' ביבמות ובנדה, וציין ג"כ להרמב"ן ריש פרק כל היד עיין שם. ועיין שו"ת דברי יציב חלק אבן העזר סימן לה

¹³¹ אורח חיים סימן פ"ה מנן אברהם ס"ק ד'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולפיכך¹³² אסור¹³³ להביט ביופיה של אשה שמא יבא לידי הרהור¹³⁴.

ואסור לעבור אם יש לו דרך אחרת, בנשים במקום שזרועותיהן ושוקיהן מגולות וכ"ש שאסור להסתכל¹³⁵. ובודאי שאסור ללכת אצל חוף הים¹³⁶, ולרחוץ עמהם בימים ובנהרות אפילו אם לבושות.

¹³² שו"ע ונו"כ אבהע"ז כא א

¹³³ הר"י כתב דאסור מדאורייתא שנאמר לא תתורו אחרי עיניכם והרמב"ם ס"ל מדרבנן ובפנויה לכ"ע מדברי קבלה, והרהור אפילו בפנויה אסור מדאורייתא. ב"ש שם ב וכונתו לרבינו יונה שערי תשובה שער ג אות סד וז"ל "ונאמר על חוש הראות (במדבר טו, לט): ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם הוזהרנו בזה שלא יסתכל אדם באשת איש ובשאר עריות פן יוקש בהן".

¹³⁴ בשו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן נג אות ב הביא מהגאון הנרצ"פ פרנק ז"ל שכתב לו (מובא בשו"ת הר צבי יורה דעה סימן קכד) וז"ל "מסתפקנא בעובר והרהור ולא בא לידי טומאה יתכן שלא עבר ונשמרת על הרהורו, ולכאורה כן משמע מאריכות לשון הברייתא שאומרת שלא יהרהר ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, ולמה לא סגי ליה שיאמר שלא יהרהר, אלא משמע דנשמרת איסור הרהור מיתלי תלי וקאי, ואם לא בא לידי טומאה אינלאי מילתא למפרע דלא עבר על ונשמרת, משום דעיקר אסור של הרהור הוא כשמצטרף למעשה טומאה, אבל בלי צירוף מעשה אין המחשבה עבירה עכ"ל. אולם הביא שם באות ג מידי"ג הנאון הנרצ"ז אויערבאך זצ"ל במכתבו שכתב לו על האמור "מי שמכיר בעצמו ויודע ברור שדבר זה לא יביא אותו כלל וכלל לידי עבירה שפיר מותר מה"ת לעשותו ואין בזה משום כיעור, משא"כ לאחר שאסרו חז"ל הרי זה נחשב מצד עצמו לעבירה דרבנן ואסור לעשותו אפי' בכה"ג שיודע ברור שלא יבוא כלל לידי עבירה כמו אני אקרא ולא אטא דמסתבר שגם לפני גזרת חז"ל אם אחד מכיר בעצמו שע"י הקריאה לאור הנר עלול לשכוח את השבת ולהטות את הנר ודאי צריך להרחיק את עצמו מכך". והצי"א עצמו חלק על שניהם וכתב "כי לבי מהסס דלפענ"ד לא משמע כן מפשטות דברי הש"ס והפוסקים, ואציין לדוגמא דברי הגמ' ביומא ד' ע"ד ע"ב דאיתא: אמר ר"ל טוב מראה עינים באשה יותר מגופה של מעשה שנא' טוב מראה עינים מהלך נפש, וכמו"כ לדברי הב"י בטור אה"ע סי' כ"א שמביא בשם רבינו יונה שאסור להסתכל בא"א מה"ת ואסור מן התורה להרהר באשה ואפילו בפנויה, וחמור הרהור בפנויה ממנעה שעל הרהור עובר בלאו מן התורה וכו', והב"ש באה"ע סק"ב כותב ע"ז דבלהביט ביופיה ס"ל להרמב"ם שהוא מדרבנן, ובפנויה לכ"ע מדברי קבלה, ואילו בהרהור אפילו בפנויה אסור מדאורייתא ע"ש, ומשמע בפשטות שנקבע ונאסר הרהור גם כאיסור עצמי, ועוד יעוין ברמב"ם בפרק כ"א מה' איסורי ביאה הלכות כ' כ"א כ"ג כ"ה ואה"ע סי' כ"א כמה דברים שאסרו אותם לפן יבוא עי"כ לידי הרהור, ואם ההרהור הוא לא איסור עצמי כי אם שמא יבוא לידי טומאה הא הו"ל זה מעין גזירה לגזרה, אם לא שנאמר שהתורה ירדה לסוף רגשותיהם הנפשיות של בני האדם וידעה שקרוב לודאי שזה יביא במישרין או בעקפין במוקדם או במאוחר לידי טומאה בלילה, ולכן אסרו את ההרהור, וכן חכמים שלאחר מיכן אסרו בגלל כן יתר הדברים והכל חדא גזירה היא, ויש להאריך.

¹³⁵ כמבואר בגמרא בבא בתרא (נח:), שהעובר ליד נשים העומדות על הכביסה וזרועותיהן ושוקיהן מגולות, נקרא רשע, אלא אם כן אין לו דרך אחרת. ונפסק בשו"ע שם. ועיין משנה ברורה סימן עה ס"ק ז מהפמ"ג דבמקומות שדרך להיות מכוסה [כגון זרועותיה וכה"ג שאר מקומות הגוף] אף ראייה בעלמא אסור.

¹³⁶ ועיין שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן נו שדן במכיון להסתכל והאינו מכיון האם יש בזה דין יהרג ואל יעבור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוין ליהנות ממנה¹³⁷, כאלו נסתכל בבית התורף (פי' ערוה) שלה¹³⁸.

מותר להסתכל באשת איש להכירה¹³⁹ אם יש לו איזה צורך בזה¹⁴⁰. וכן מותר להסתכל בפנויה¹⁴¹, לבדקה אם היא יפה שישאנה, בין שהיא בתולה או בעולה, ולא עוד אלא שראוי לעשות כן. אבל לא יסתכל בה דרך זנות, ועל זה נאמר (איוב לא פסוק א) בְּרִיתִי לְעֵינַי וּמָה אֶתְבוֹנֵן עַל בְּתוּלָה.

מותר לאדם להביט באשתו¹⁴², במקומות שאינה רגילה לכסות¹⁴³, אף על פי שהיא נדה והיא ערוה לו, אף על פי שיש לו הנאה בראייתה, הואיל והיא מותרת לאחר זמן אינו בא בזה לידי מכשול. אבל במקומות שרגילה לכסות¹⁴⁴ אסור.

והמקשה עצמו מדעתו בידיים או שמביא עצמו לידי הרהור אמרו חז"ל¹⁴⁵ שהוא בנידוי. לפיכך אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה, עד שיטה מעט שזה הוא על פי הטבע שכשישכב כך יבוא לידי קישוי אבר ויטמא בקרי.

¹³⁷ ועיין עזר מקודש אבן העזר סימן כג סעיף ג באיסור הרהור ביום שלא להתטמא בלילה שהוא מהתורה הק' שלגבי אנב שיטפא לא שייך איסור כן הוא בזה שכל שמסית דעתו כפי סגנון יכלתו וידעתו לא ניתנה תורה הק' למלאכי השרת ואין בזה דררא דאיסורא והאיסור הוא בהשתקעות הרהור ובהתעוררות תאוה בנפשו בציוור בדמיונו פועל התאוה ההיא בפועל שהוא סגנון הקובע רושם במדות הנפש להתעורר למה שיש בו גרירה ח"ו לגלוי עריות ממש וגם מצד סומא בלילה על ידי רושם התעוררות כזה יש קפידא מה שאין כן בזולת זה ומכל מקום כל המוסיף בזה על עצמו הרחקה ופרישות בדיבור ומחשבה הרי זה בבחינת המקדש את עצמו מקדשין אותו הרבה לאוי"ט בזה ובבא ברבות הטובה.

¹³⁸ שו"ע שם

¹³⁹ וז"ל הריטב"א סוף קידושין הכל לפי דעת ויראת שמים וכן הלכתא דהכל כפי מה שאדם מכיר בעצמו שיצרו נכנע וכפוף לו ואין מעלה טינא בלבו כלל מותר לו להסתכל ולדבר עם הערוה ולשאול בשלום א"א והיינו ההיא דר' יוחנן יתיב אשערי מבילה ור' אמי דנפקי ליה אמהתא דבי קיסר וכמה רבנן דמשתעו בהדי מטרוניתא ורב אדא בר אהבה דנקט כלה אכתפיה ורקיד בה ולא חייש להרהורא מטעמא דאמרן אלא שאין ראוי להקל בזה אלא לחסיד גדול עכ"ל. פ"ת שם ג

¹⁴⁰ ומה שכתב בס' פלא יועץ (ערך ראייה) דהמסתכל בעריות אפילו שלא בא לידי עבירה כלל ולא נסתכל כי אם להכירה, הראיה עצמה היא גופא עבירה, היינו דוקא אם נסתכל להכירה שלא לצורך. ומה שהביא הרא"ש בכתובות (פ"ב סי' ג') להקשות מי יעיד על האשה שיצאה בהינמא והרי אסור להסתכל עליה, היינו משום דלענין עדות צריך להסתכל יפה וזה לא הותר. ועיין בבית יוסף (אבן העזר סימן כא) הביא מהארחות חיים דכל המסתכל באשת איש מכשיל ומכחיש כח יצרו הטוב והודו נהפך עליו למשחית.

¹⁴¹ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁴² שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁴³ מסתבר לדינא שבמקומות המכוסים שבה שאסור לבעל להסתכל הוא רק במקומות המכוסים אף בביתה כשאין שם רק בעלה או כשאין שום איש דג"כ רגילות להיות מלובשות, דלא מסתבר כלל דיהיה הכוונה למקומות המכוסים כשהולכות בשוק ובפני אינשי אחריני שצריכות ללכת בצניעות יותר אך שטוב להחמיר באופן טוב ושלום כי בענינים אלו המחמיר משובח. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן עה

¹⁴⁴ ב"ש שם ז

¹⁴⁵ נדה דף יג:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

והדבר פשוט¹⁴⁶ וברור שיש להמנע מלהסתכל בטלויזיה¹⁴⁷, וחלילה להכניס מכשיר טמא זה לבית, והמכניסה לתוך ביתו עליו נאמר (דברים ז פסוק כו) וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ. וכל שכן וקל וחומר בטלביזיה בכבלים¹⁴⁸. וכן שאר אמצעי המדיה השונים המשמשים לבילוי, ובייחוד ברשתות החברתיות, מצוה רבה להסביר את חומר הענין להמון העם שאינם מבינים את חומר האיסור¹⁴⁹.

כשנוסעים בתחבורה ציבורית מותר לשבת איש ליד אשה¹⁵⁰, ואם יש שם נשים פרוצות יזהר שלא לפנות אנה ואנה, ואם יש ספר בידו יעיין בו¹⁵¹

מעיקרא דדינא יש להתיר בבחינות שעושים במוסדות, שיהיו אנשים בוחנים תלמידות, ונשים בוחנות תלמידים אם ידוע שהם מוחזקים לכשרים¹⁵²

¹⁴⁶ שו"ת יביע אומר חלק ו' (סוף סימן יב), ושכן כתב הגאון רבי יונה שטייף ז"ל בתשובה שהובאה שם (עמוד סו), ועוד גאונים רבים שהובאו שם, ילקוט יוסף שבת ג הנאה מחשכל המיוצר בשבת סעיף לח
¹⁴⁷ שרואה את האשה בבגדי פריצות בתנועותיה, וחמיר טפי מתמונה, לפיכך אין ספק שאיסור ההסתכלות במכשיר זה הוא איסור מוחלט, וכמו שכתב כן הגאון רמ"ד אסמרייכר בעל שו"ת תפארת אדם, בתשובה שנדפסה בספר מזהרת יום טוב חלק ו' (עמוד סה), הובאו דבריו בשו"ת יביע אומר שם.
¹⁴⁸ וכל שכן מי שיש לו ילדים קטנים בבית שמכשילם ומוציאם לרשות הסמרא אחרא, ועובר משום אל תשכן באהלך עוולה. ועובר משום אל תפנו אל האלילים, לא תפנו אל מדעתיכם. (שבת קמט א). כמש"כ שלחן ערוך (סימן שז סעיף טז), וכל שכן במראות המדיה שמלאות תועבות רבות ורעות, ויצר הרע שולט במה שענינו רואות (סוטה ח א).

¹⁴⁹ ויש להוסיף שפעמים רבות יש איסור לשמוע או לקרוא את הנאמר בכל מכשירי המדיה באיסורי לשון הרע ורכילות, ליצנות ודברי זלזול בחכמי ישראל ובתורתנו הקדושה, ואף דברי כפירה נוראים, כנודע. [ובגמרא עבודה זרה (יח ב) מבואר, דאין לילך לטיאטראות וקרקסאות משום מושב ליציים]. ואם שומע קול שירה של אשה, אף שאינו מכירה כיון שרואה אותה עתה במכשיר המדיה יש בזה איסור גמור של קול באשה ערוה, וכמו שכתב כן בשו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סימן ו'). ע"ש.

¹⁵⁰ דכיון שהבגדים מפסיקים ביניהם אין בזה אפילו משום כיעור. והא דאיתא בשבת (יג, א) מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור, יעו"ש ברש"י דפי' שהוא משום איסור יחוד, וגם להתוס' שם שפירשו דלאו משום יחוד אתינן עלה, מ"מ לא אסרינן אלא בשוכבין יחד, אבל בנסיעה המזדמנת וכדו' ליכא איסור. ובכתובות (יז, ב) מבואר שהיו הנשים נותנות שמן בראש התלמידים ושפות, והוא נמי מה"ט דאיכא מ"ד בברכות (מג, ב) דשערו כבגדו נמי, וכל דלא הוי דרך שכיבה מותר, [וגם היום מנהג הספרדים לשפוך מי שושנים וגם לנשק בגדי הת"ח], ומיהו התם גם בלא"ה כיון שנהגו כך אין כאן איסור קריבה לעריות. הנהגות ופסקים (הגר"ח זוננפלד) הלכות הרחקה מן העריות

¹⁵¹ שלמת חיים אה"ע סי' ס'

¹⁵² שלמת חיים אה"ע סי' כ"ו. ועיין בס' הליכות בת ישראל פ"ז אות כ"ג בשם הגרש"א זצ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מי שצריך לדבר עם אשה כגון שקונה בחנות וכדו', אינו צריך לעצום עיניו או להטותן לצד אחר¹⁵³, ובלבד שישער בעצמו שלא יבוא לידי הרהור, ואסור להסתכל בה שלא לצורך כי אם בדרך ראייה בעלמא¹⁵⁴. אולם אדם חשוב יש לו להזהר גם בזה¹⁵⁵.

ראוי לחנך גם קטן לאיסור הסתכלות בנשים ככל האפשר¹⁵⁶, ודוקא כשהוא בן ט' ומעלה¹⁵⁷.

גיל האשה לענין איסור הסתכלות תלוי אם מרגיש שאין לו הרהור¹⁵⁸.

כשהולכים לדבר מצוה וכדו' ויש שם פריצות, אם חושש שיבוא לידי הרהור עבירה אינו מחויב לילך וישב בביתו¹⁵⁹.

להסתכל באשה ע"י מראה, הדבר תלוי במה שמרגיש בעצמו¹⁶⁰. ואין להסתכל בצורת פנים של אשה בתמונה¹⁶¹.

¹⁵³ עיין בע"ז (כ, א), מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים נאה ביותר, אמר מה רבו מעשיך ה', ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע וכו', ולאסתכלי מי שרי, מיתבי ונשמרת מכל דבר רע' שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה וכו', קרן זווית הואי. ופי' רש"י, כשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממבוי למבוי ופוגעין זה את זה בקרן זווית, דאינו רואה אותה מרחוק באה כנגדו שיעצום עיניו. ומשמע לכאורה מדברי רש"י דכשרואה אשה צריך לעצום עיניו, אכן נראה דשם מיירי באשה יפה ביותר שמברכים עליה "ברוך שככה לו בעולמו", וכיון שהוא דבר שאינו רגיל, צריך גם לעצום עיניו, אבל בדבר הרגיל אינו צריך.

¹⁵⁴ עיין בשדי חמד (מערכת ה' אות ב') שכתב, דיש לחלק בין הסתכלות, להבטה בעלמא. ע"ש. ועיין שלמת חיים אה"ע סי' נ"ט. וע"ע סי' ל"ג. כ"כ השטמ"ק (כתובות י"ז א') בשם הרמ"ה והי"ש שם שכל האיסור הוא רק בהסתכלות ולא בראי' בעלמא [אלא שהוסף הי"ש דמי שמחמיר בזה נקרא איש קדוש ותע"ב], ועי' להלן באות י"ב, וכ"כ הב"י והב"ח או"ח סי' ע"ה ובמ"ב שם סק"ז. וע"ע בביאור הלכה סו"ס רכ"ה, וצ"ע ואפשר דהתם איירי לענין אשה נאה שיש חשש שיסתכל מצד י"ה ולא כמסתכל לפי תומו.

¹⁵⁵ מ"ב עה ז

¹⁵⁶ שלמת חיים אה"ע סי' ס"ד, ושמא יש להוכיח בן ממש"כ בברכות י', א שיעשה הקדוש ברוך הוא דדים במקום בינה כדי שלא יסתכל התינוק במקום ערוה בשעה שהוא יונק, ואמנם כן מבואר בספר חסידים סי' ו' לחנך הבנים מקטנותם שלא לראות בנשים.

¹⁵⁷ דכל שאינו בר קריבה לא הוי בכלל איסור קריבה, ולכן קי"ל שהוא מותר ביחוד.

¹⁵⁸ שלמת חיים אה"ע סי' ס"ו, מדברי רבינו היה נראה שאיסור הסתכלות תלוי בהרהור, ועי' רמב"ם (איסורי ביאה כא, כא) וכן אסור לאדם להסתכל בנשים... שלא יבוא לידי הרהור. ואולם לדעת רבינו יונה נראה שהאיסור הסתכלות אינו תלוי בזה, עי' בית שמואל סי' כ"א סק"ב, וע"ע בחינוך מצוה קפה.

¹⁵⁹ שלמת חיים אה"ע סי' ס"ח ע"ב.

¹⁶⁰ שלמת חיים אה"ע סי' ע"ה. והרבה אחרונים כתבו שהוא אסור, עיין שו"ת נחלת בנימין סי' כ"ו, שמע אברהם סי' מ"ו, מערכי לב או"ח סי' ג', ובשו"ת מנחת אלעזר ג' סי' כ"ה.

¹⁶¹ באוצר הפוסקים (סימן כא סק"ז) הביא משם נחלת בנימין (סימן כו), דבמכירה אסור להסתכל בתמונתה דלא גרע מבגדי צבעונין. וכן כתב בשלמת יוסף (סימן כב אות ו'). גם בעיין יעקב (תענית ה ב) כתב, ובדודעה ומכירה, כפל, לומר לך שאף על פי שלא היה מכירה ממש, רק שרואה צורתה מצויירת ביופיה, גם כן מחמם כדון מכירה, וכדאמרינן בסנהדרין (למ ב) אחאב מצונן היה ועשתה לו איזבל ב' צורות וכו'. ע"ש. וראה עוד בשדי חמד (מערכת ק' כלל מב).

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אין ראוי לאשה לצאת בתכשיטיה לרה"ר אף אם היא פנויה סמוך לפרקה¹⁶², אמנם ההולכות עם הכלה לחופה נוהגות להתקשט.

יא. תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות ... רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן

אף על פי שמותר¹⁶³ לאכול אוכלין טמאין ולשתות משקין טמאים חסידים הראשונים היו אוכלין חולין בטהרה ונוהרין מן הטומאות כולן כל ימיהם, והן הנקראים פרושים ודבר זה קדושה יתירה היא ודרך חסידות שיהיה נבדל אדם ופורש משאר העם ולא יגע בהם ולא יאכל וישתה עמיהם, שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות, וקדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה¹⁶⁴, שנאמר (ויקרא כ פסוק ז) וְהִתְקַדְּשְׁתָּם וְהִיִּיתָם קְדָשִׁים כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

¹⁶² כדאיתא בתנחומא, הובא בילקוט איוב ל"א, לפיכך אמרו ז"ל שאסור לאשה לצאת בתכשיטיה אף בחול לרה"ר לפי שהעם מסתכלין בה. [ומה שאמרו אף בחול, היינו דבשבת פשיטא שאסור משום דילמא שלפא וכו'].

¹⁶³ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק טז הלכה יב

¹⁶⁴ הענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמנו אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסוכאי יין בזוללי בשר למן, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה: לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן בתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט. וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן. וגם ישמור פיו ולשונו מהתנאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט מז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו, באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות נג ב) והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב. כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מבלבלים עצמם במותרות ובכיעורים. רמב"ן ויקרא פרק יט פסוק ב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יב. בהמה ע"מ לשחוט ושוחט

כבר התבאר לעיל דף טו. מותר¹⁶⁵ למכור בהמה גסה לגוים אם מוכר לטבח או קצב שברור שהבהמה מיועדת לשחיטה. ובמכור לסתם אדם תלוי למה נמכרת על פי רוב כמו שהתבאר שם.

וכתב בשו"ע עכשיו נהגו היתר בכל, ופי' הפוסקים לפי שבימיהם היו דרים הרבה יהודים ביחד והיו יכולין למכור זה לזה אבל האידנא שמעט יהודים דרים במקום אחד אם לא ימכרו לנכרים יהיה הפסד, ולפי טעם זה בימינו היה עלינו לאסור.

אך יש כתבו הטעם לפי שעתה אין אנו בקיאים בגידול הבהמות שיש לחשוש שתלך הבהמה בשמיעת קולינו, וגם אין אנו רגילין עכשיו לקנות בהמה, כדי להשכירה כי אם לצורך עצמו קונהו. או לקנות על מנת למכור. ובעל נפש ימעט בבהמה טמאה, ואם קונה בעלי חיים טהורים למכור לשחיטה אין מה לחשוש כלל.

¹⁶⁵ שו"ע ונו"כ קנא ד

